ALIFBE

Umumiy oʻrta taʼlim maktablarining 1-sinfi uchun darslik

Qayta ishlangan 16-nashri

Oʻzbekiston Respublikasi
Xalq taʼlimi vazirligi tomonidan tasdiqlangan

TOSHKENT «MAʼNAVIYAT» – 2018

UO‘K 372.41
KBK 81.2 O‘zb-922
A49

Mualliflar:
R. Safarova, M. Inoyatova,
M. Shokirova, L. Shermamatova

Taqrizchilar:

Hilola Boqiyeva, Nizomiy nomidagi TDPU katta o‘qituvchisi;
Zarifa Jumanova, RTM boshlang‘ich ta’lim bo‘limi boshlig‘i;
Nodira Azizova, Toshkent shahar Yakkasaroy tumanidagi 144-maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi.

SHARTLI BELGILAR

– **juftlikda ishlang**

– **so‘zni toping**

– **bo‘g‘inlarga ajrating**

– **harflarni toping**

– **tez ayting**

– **multimediali ilova**

– **dars tugadi**

Respublika maqsadli kitob jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan chop etildi.

ISBN 978-9943-04-322-0

© «Ma’naviyat», 2018

1-SENTABR – MUSTAQILLIK BAYRAMI

MAKTAB – BILIM MASKANI

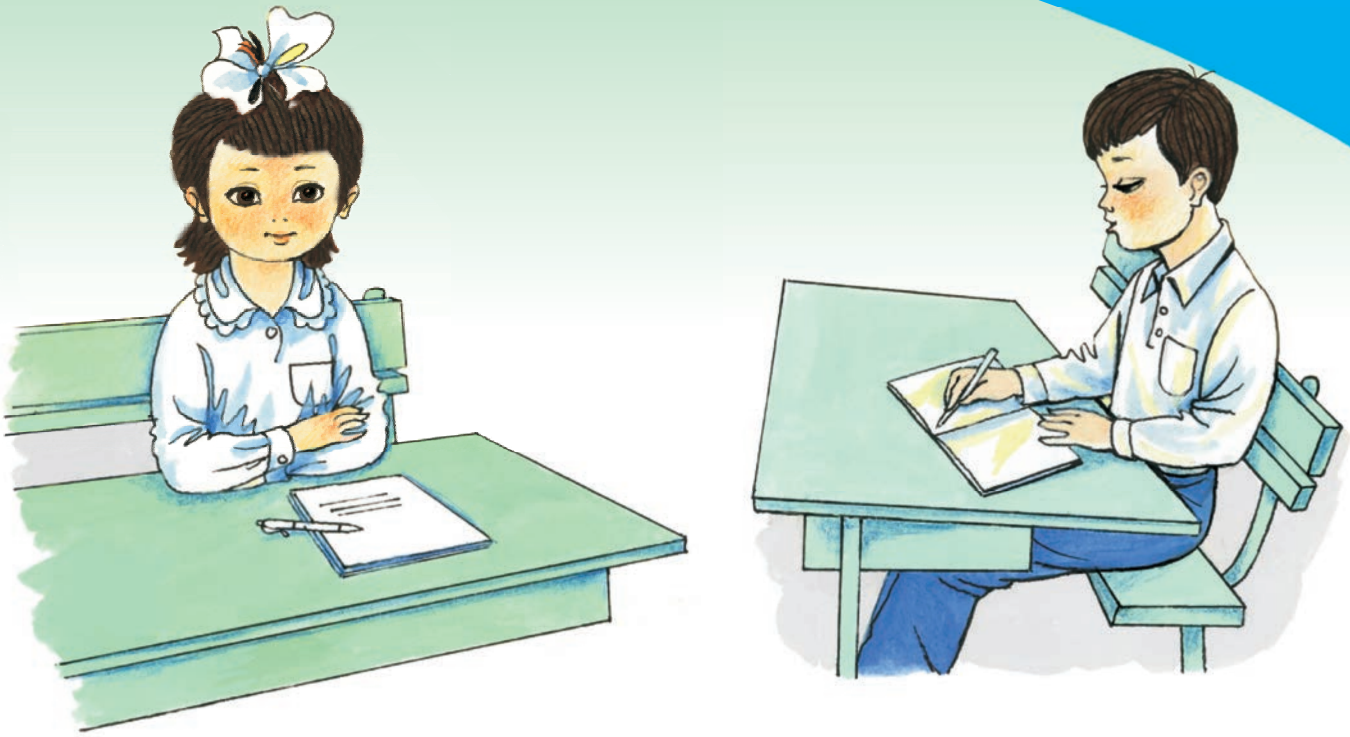

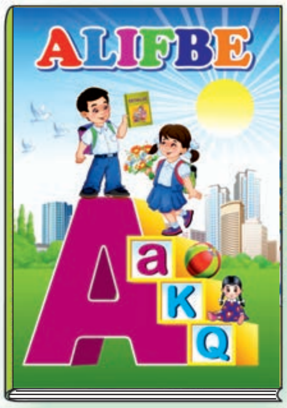
ALIFBE
A
a
K
Q

DAFTAR

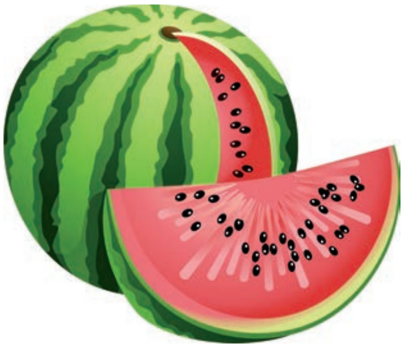

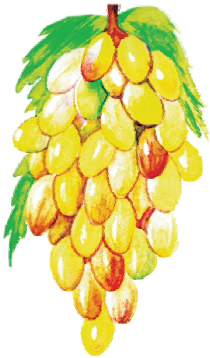

Oo

Oo

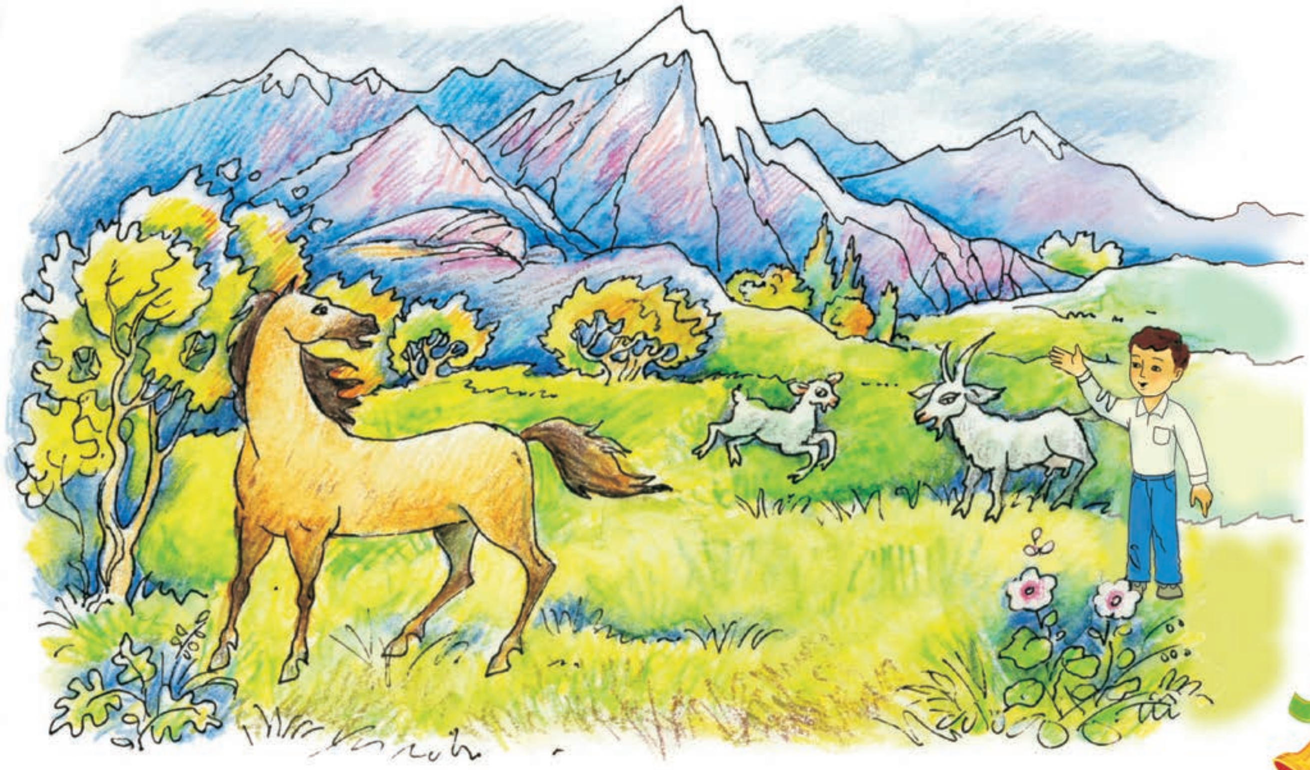

Nn

Nn

no
on

non

Aa *Aa*

na
an

ana
ona
non

□ - □□

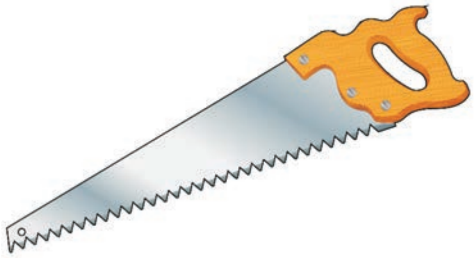

□□ - □□

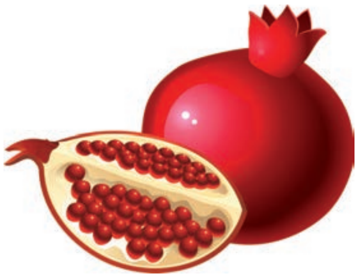

□ - □□□

□ - □□□

□□ - □□□

Ana .

Ona, ana .

o
 > na
a

□na, on□.

Ii

Ii

na
ni
no

in
ni-na

□□

□-□□□

□□-□□□

Ona, ana nina.

Ana .

n□na, no□.

Ana in. Ana .

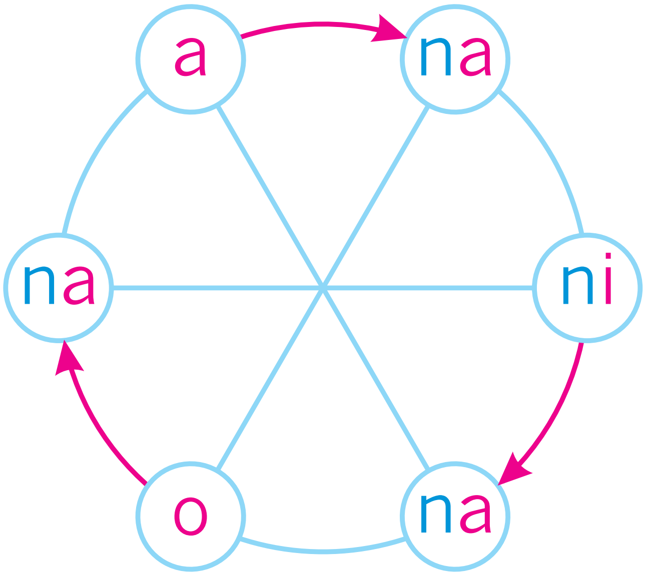

□n, ni□a.

Mm *Mm*

ma mi mo	ma ma-na	nom ni-ma	O-mi-na Na-i-ma

□□□ - □□□

□□ - □□ - □□

Mana .

Naim, □ min.

Nomi nima?

□□□ - □□

m□na, nim□.

ona ‖ **O-mon**

o-nam ‖ **Man-non**

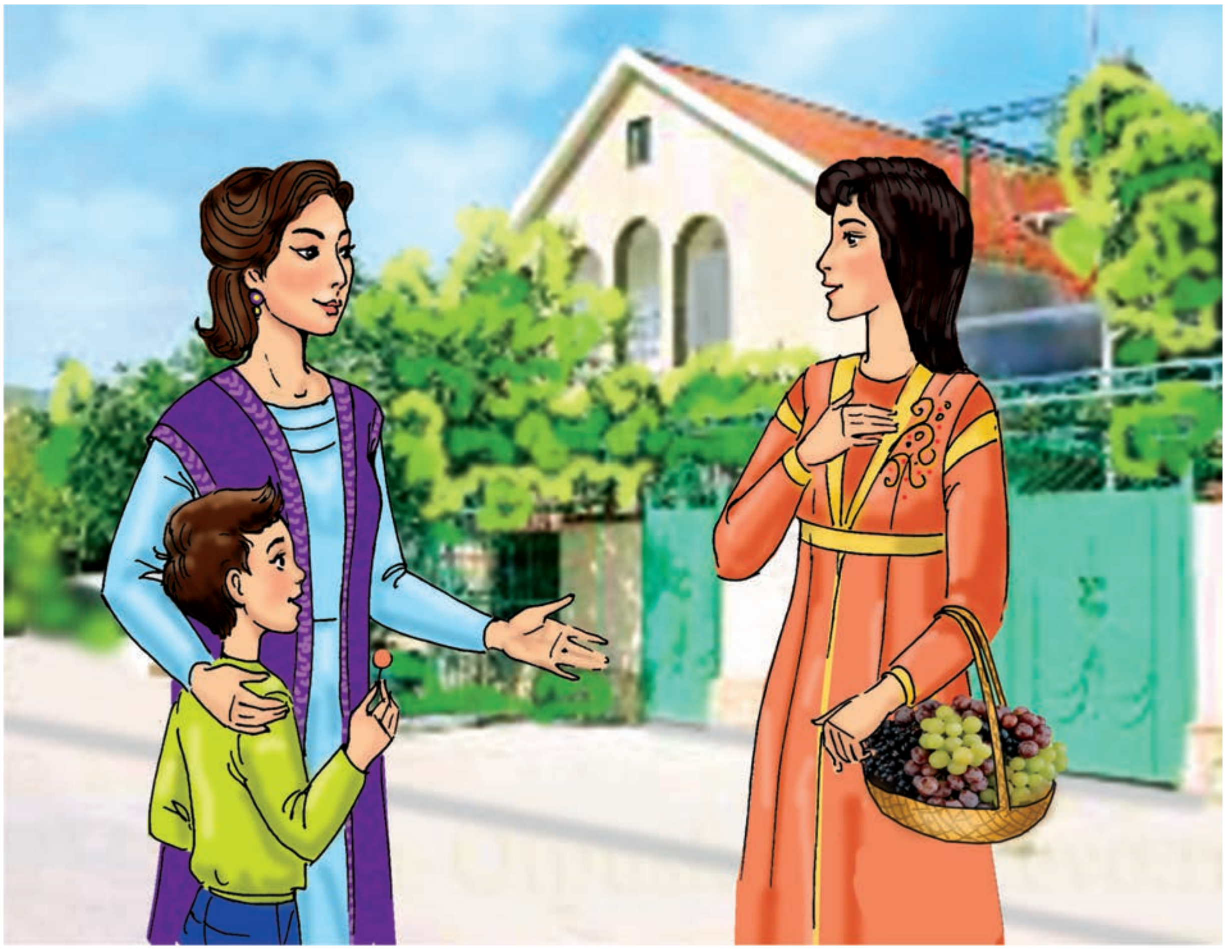

Omon, ana Naima ______ ______.

Ona, Naima ______ ______ ______.

Nomi nima?

□□□ - □□□ - □□□

! ona, nina, mana.

T t

Tt

ta ti to	tom to-mon	ot ota	it mit-ti

□□ - □□

□□□ - □□

Mana ot.
Ana □.

□ □ □.

□□ - □□□

□t, ot□, to□.

mato | **tana**
man-ti | **tan-ta-na**

– Ona, ana mitti .

– Omina, ni ______.

mit
man
> ti

ota, mato, tana.

L l

Ll

la li lo al il ol	ola lo-la al-la	olti ol-ma ol-tin	ilm til tol	mol i-lon to-la

□□ - □□□

□□□ - □□□

□□□ - □□□

Mana .

Ana oltin.

o
to ⟩ la
lo

□ol, to□a, olt□n.

o-i-la	**O-mil**	**Lo-la**
mil-lat	**O-lim**	**No-i-la**

Oila

Mana ota.
Ota ___.

Mana ona.
Ona ___.

Mana Lola.
Lola ___.

ol, tol > ma

o < la, na

! ola, olti, tola.

Bb

Bb

ba bi bo ab ib ob	bil bi-lim	bino bo-bo	bola bol-ta	lab ta-bib

□□□ □□ - □□□ □□ - □□□

– Balli, bolam...

b□l, □ino, ta□ib.

ta-lab	**To-lib**	**Na-bi**
ta-bi-at	**I-no-bat**	**Bi-lol**

– Tolib, ana Bilol. Bilol – bilimli bola. – bilim ______. Tolib, bilim ol.

Bilimli bola Bilolmi?
Bilol bilimli bolami?

bo – la
bo – bo

! bilim, bola, bino.

K k

K k

ka ki ko ak ik ok	kon kat-ta ka-lit	ki-tob mak-tab ka-mon	Ak-mal Ma-li-ka Mam-la-kat

□□ - □□□

□□ - □□ - □□□

□□□ - □□□

– Malika, mana kitob.

– Akmal, kitob kimniki?

– Kitob akamniki.

□on, ka□on, makt□b.

aka	**ikki**	**katta**	**Ko-mil**
nok	**kak-lik**	**ka-tak**	**Ka-mol**

– Komil, ana kaklik.
Kaklik ______ ______ .

ti
bi
lak

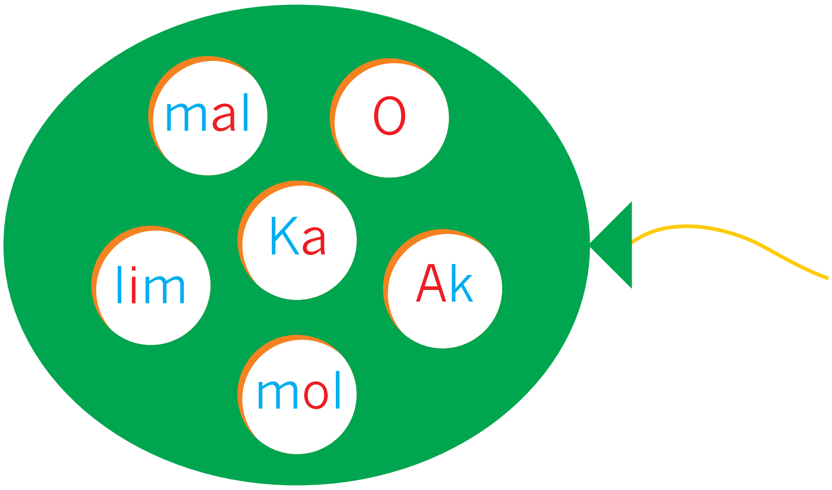

aka, ikki, katta.

R r

R r

ra ri ro ar ir or	rom bir bor	ari ar-ra mar-ra	orol ka-ram mar-mar	Bo-tir Bar-no Lo-bar

□□□ - □□

□ - □□□

– Barno, ▭ bor.
– Lobar, mana marra.

ar, mar, bar → ra

o → ta, rol, lim

ro□, ar□a, kara□.

a-nor	**Ak-rom**	**Ka-rim**
to-mir	**Ik-rom**	**A-no-ra**

Ona borki,
Bola bor.
Ona borki,
Alla bor.
Ona borki,
Olam bor.

Ona bilan bola – bilan lola.

B A R □ □

□ N O R A

Ka < □□□ / mola

! nabira, orol, ari.

O‘o‘ *Õõ*

ko‘ ro‘ to‘ o‘k o‘r o‘t	o‘n o‘-rim	o‘r-nak o‘-rik	ko‘k ko‘l	to‘r bo‘-ri

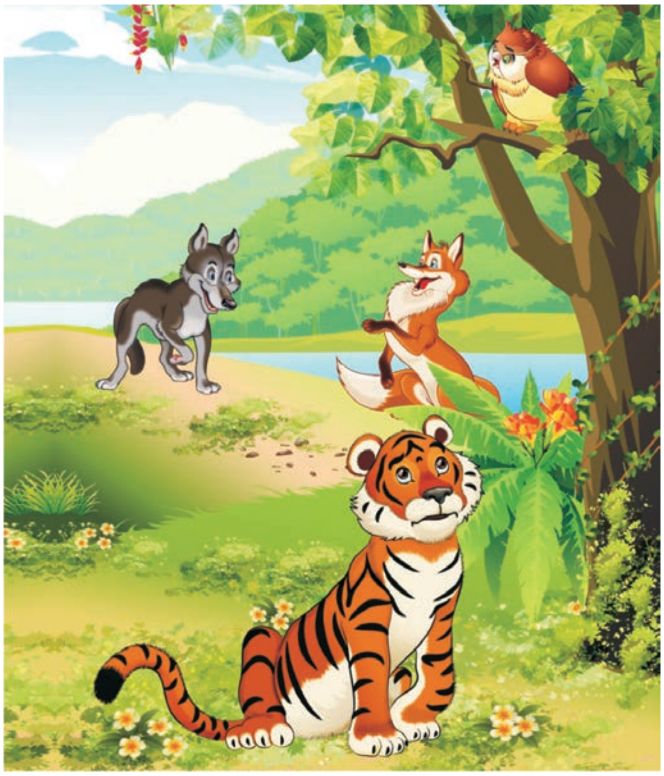

□□ - □□

□□ - □□□ - □□□

O‘rmon

Mana ko‘m-ko‘k o‘rmon. O‘rmon – katta. O‘rmon – ▭, ▭, bo‘rilar makoni.

o‘□in, b□ri, to‘□i.

to‘rt	**ko‘-rik**	**ko‘-mir**	**O‘k-tam**
o‘l-ka	**ko‘-mak**	**ko‘-kat**	**To‘-lan**
o‘r-ta	**ro‘-mol**	**ko‘k-lam**	**O‘t-kir**

To‘rtko‘l

– O‘tkir, mana To‘rtko‘l [ ].
To‘rtko‘l katta, ko‘rkam [ ].
To‘rtko‘lni borib ko‘r.

ko‘l / ko‘ → mak

o‘ → rim / rin / tin

! o‘tin, o‘rmon, ko‘rkam.

Dd *Dd*

da
di
do
do‘
ad
id
od
o‘d

don | do-ri | do-i-ra | O-dil
do‘l | da-la | do‘m-bi-ra | A-do-lat

□□ - □□□

□□ - □ - □□

Dalada

Mana dala. Dalada don mo‘l. Madina dalada Odil amakini ko‘rdi. Odil amaki [   ].

! odob, obod, tadbir.

do‘-kon | a-dir | Do-no
da-dil | da-nak | Da-min

Odobli bo‘l

Bola odobi bilan ko‘rkam. Tartibli, odobli bo‘l. Maktabda ______ bilim ol.

o b o d
1 4 3 2

d o‘ m b i — ra
☐ ☐ ☐ — ra

da — nak
da — dil

Matlab marradami,
Mardon marradami?

Uu

U u

bu
du
ku
mu
nu
ru
tu
uk
un
ur

un	kun	tulki	Mu-ni-ra
u-ka	tun	tur-na	Mu-bo-rak

□ - □□

□□ - □□

Bu odobdanmi?

Nurmat Mutalni turtib o‘tdi. Buni muallima ko‘rdi. Muallima □□. Nurmat bu odatidan o‘kindi.

k□n, tutu□, tur□a.

du-tor	**U-mid**	**Ab-dul-la**
ru-bob	**U-mar**	**Nu-ril-la**

Bo‘ri bilan Turna

Bo‘ri turnadan ko‘mak ____. Turna ni tortib oldi. U bo‘rini darddan ____.

U – mid, mar

Mu – nira, attar

! tulki, kurka, tutun.

Yy *Yy*

ya yi yo yu yo‘ ay iy oy uy o‘y	yurt yo‘l	may-mun may-da	yo‘-lak yu-rak	Lay-lo Oy-din

□□□ – □□□

– Laylo, Diyorani o‘ynat.

– Mayli. Diyora bilan maydonda o‘y-nay-man.

□□ – □□□

may < n a / □□□

□yin, yo‘□ak, ko‘□lak.

toy	**bay-ram**	**ki-yik**	**Ya-min**
to‘y	**tar-bi-ya**	**tu-ya**	**Yay-ra**
o‘y-na	**ki-yim**	**dar-yo**	**Yor-mat**

Yayra

Yayra kuylar,
Yayra o‘ynar.
Yayra, yayrab
O‘yna, kul.
Kunda bayram,
Tantana,
Ona yurtim,
Omon bo‘l!

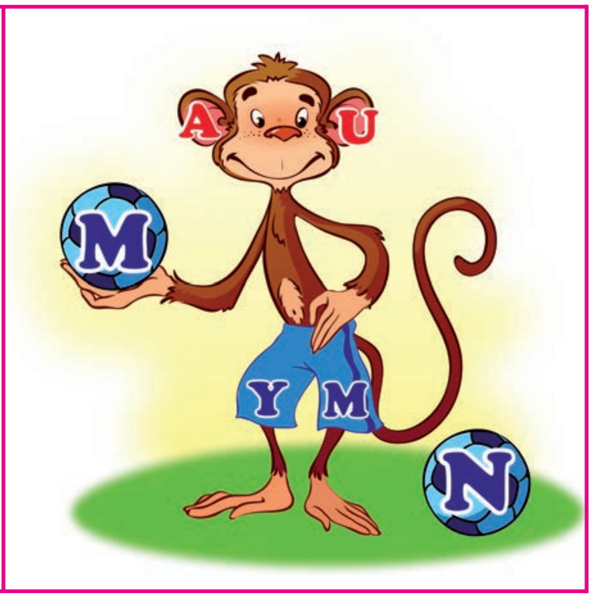

o‘yin, maydon, aylana.

E e

Ee

be
ke
me
re
te
ye
ek
el
em
er
et

el
ek

e-tak
e-kin

Oy-bek
O-ta-bek

Ertak

Karim ertak aytdi: – Bir tulki bor ekan. Tulki bir kuni...

□□ - □□

Lak-lak elak,
Elakka un kerak.

! elak, etik, bemor.

te-ri	ke-ma	be-da	El-bek
te-rak	te-mir	be-kat	El-yor

Temur bobom

Temur bobom –
Tilla bobom.
Buyuk bobom,
Dono bobom.
Buyuklardan
Buyuk bobom,
Donolardan
Dono bobom.

Bilim – boylik kaliti.

...mak	ye
...rak	yu
...lim	ye

Bir dona bedana,
Bedana bir dona.

Gg

Gg

ga
ge
gi
go
gu
go'
ag
eg
ig

gul
gul-don

gi-lam
il-gak

Ur-gut
Na-man-gan

□□ - □□□

□□□ - □□

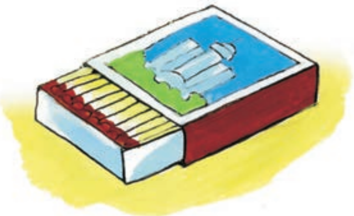

□□ - □□□□

Bu nima?

Bu – gul.

Bu – guldon.

Guldonda gullar bor.

! lagan, burgut, kenguru.

tu-gun **tug-ma**	**to‘-ga-rak** **du-go-na**	**Gul-no-ra** **Yod-gor**

Bu kim?

Bu – Guli.

U – dugonam.

Bu – Yodgor.

U – ukam.

Yodgor turli gullar terdi. Guli gullar nomini aytdi: – Bu – atirgul, mana bu – ☐.

Gullarning nomini ayting.

Ng ng *Ng ng*

tong	keng	ting-la
rang	yeng	ang-la
teng	ta-rang	bod-ring

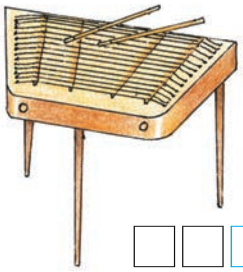

□□□

Tongda

Tong otdi. Bulutlar ortidan mo‘raladi. Bolalar yayradilar.

– Keling, bobo! Doimo yonimda bo‘ling, – dedi Elbek.

? Tongda □□□ yangradi.

Bekatda

Erkin bekatda o‘tirar edi. U Karim otani ko‘rib, o‘rnidan turdi.

– Keling, Karim ota, o‘tiring, – dedi u.

– Omon bo‘l, bolam, – dedi Karim ota.

Oltin olma, duo ol.

t□ng, □ong, k□ng.

Ss

sa
se
si
so
su
so‘
as
es
is
os
us

sel	**sa-lom**	**a-sal**	**Boy-sun**
son	**so-at**	**at-las**	**A-sa-ka**

□□ – □□

□□ – □□□

Ona yurt

Salim bo-bo-si-dan so‘radi:

– Bobo, nega kattalar ona diyoringni asra, deydilar?

– Ona yurtni asrasak, omonlik, to‘kinlik bo‘ladi, – dedi bobosi.

Elda bori – senda bori.

□el, s□at, at□as.

mi-sol	**Sar-dor**	**Gu-lis-ton**
ma-sal	**Sa-i-da**	**Sir-dar-yo**

Sirkda

Mastura bilan Saida – dugona. Dugonalar sirkka bordilar. Sirk binosi katta ekan.

Ular sirkda arslon, yoʻlbars, maymunni koʻrdilar.

Su-ya-ma-sang turolmas,
Sen min-ma-sang yurolmas.

! sada, somsa, asal.

Hh

Hh

ha
he
hi
ho
hu
ho‘
ah
eh
oh
uh

hu-mo
has-sa
tim-soh
hu-nar
ha-lol

hi-ko-ya
han-da-lak
mo-hir
mehr
meh-ri-bon

Ha-san
Hik-mat
To-hir
Mah-mud
Mo-hi-ra

☐☐☐ – ☐☐ – ☐☐☐

☐☐☐ – ☐☐☐

Hunar, hunardan unar.
Harakat, harakatda barakat.
Har kim ekkanini o‘rar.

! hurmat, mahkam, himmat.

Himmatli bo‘l

Hasan Hikmat bobodan so‘radi: – Bobo, himmatli bola kim?

– Himmatli bola hammaga yordam beradi. Sen ham himmatli bo‘l,– dedi Hikmat bobo.

Elga hurmat – oliy himmat.

? Mehnat – mehnatning tagi □□□□□.

Sh sh *Sh sh*

sha
she
shi
sho
shu
ash
ish
esh
ush

shoh ‖ osh ‖ ku-rash ‖ Tosh-kent
sher ‖ bosh ‖ ku-mush ‖ Dil-shod

Mitti Mosh

Mu-shuk-ki-nam mitti Mosh,
Shirin sut mushukka osh.
Olma bersam kelmaydi,
Non ye-yish-ni bilmaydi.

shi – ra, shi – sha

osh – na, yash – na

! shisha, hushtak, beshik.

sha-kar	**te-sha**	**Shuh-rat**
sha-har	**shi-sha**	**Sho-i-ra**

Do‘stlar

Shuhrat bilan Dilshod do‘st. Bir kuni Shuhrat kasal bo‘ldi. Dilshod uni ko‘rgani bordi. Shuhrat do‘stidan minnatdor bo‘ldi.

Do‘st bilan uying obod.

“Sh”dan boshlanar oti,
Asal kabi sharbati.
Bilsang nomin ayt, Ali!
– Ha, bilaman – ______.

☐☐☐ – ☐☐ – ☐☐

Sharbat shakardan shirinmi,
Shakar sharbatdan shirinmi?

P p

Pp

pa
pe
pi
po
pu
po‘
ap
ep
op
o‘p

pul	**ka-pa-lak**	**poy-ga**	**par-ta**
pil-la	**pi-yo-la**	**pos-bon**	**par-da**

□□□ - □□

□□ - □□ - □□

□□ - □□□

Kapalak bilan asalari

Asalari asal to‘plab kelayotgan edi. Yo‘lda kapalakni ko‘rdi. Kapalak asalarini turtib:

– Nari tur, kiyimim kir bo‘ladi! – dedi.

Asalari kapalakka yo‘l berdi. Kapalak o‘tib ketdi. Asalari yana ko‘p asal to‘pladi.

Oldin o‘yla, keyin so‘yla.

! palak, tulpor, kaptar.

ko‘p	**pa-tir**	**i-pak**	**Po‘-lat**
ko‘p-rik	**kap-tar**	**pa-lak**	**Man-nop**

Bilasanmi?

Muallima dedi:
– O‘rdak, kurka, ______,
______ – parranda.
U Po‘latdan so‘radi:
– Yo‘lbars, tulki, bo‘ri – nima?
Po‘lat nima deydi?

Yashil to‘nli bolalar
Makonidir dalalar.
Karsillaydi tishlasa,
Bo‘lar osh bilan yesa.

□□□□

Bir tup tut tagida bir tup turp.

Qq

Qq

qa	qish	qal-poq	qu-yosh	O-qi-la
qe	qush	qo‘l-qop	qur-ba-qa	A-qi-da
qi				
qo				
qu				
oq				
uq				
o‘q				

□□□ - □□

□□□ - □□□

□□ - □□□

Kitob

Kitob – bilimning boshi,
Aql-u idrok quyoshi.
Kitobda nurli iqbol,
O‘qib topaman kamol.

Qat-qat qatlama,
Aqling bo‘lsa, tashlama.

? Qordek oppoq, pardek □□□□□□.

qo‘l	**qa-lam**	**qay-moq**	**Qo-bil**
qurt	**qay-noq**	**qar-moq**	**Qo-dir**
qor	**qa-tiq**	**qo-shiq**	**Qo-sim**

Ipak qurti

Qodirning onasi ipak qurti boqadi. Ipak qurti tut bargini yeydi. So‘ng qurt pilla o‘raydi. Pilladan ipak olinadi. Ipakdan mato to‘qiladi. Matodan ko‘ylak tikiladi.

Boshi taroq, dumi o‘roq.

Men yuraman, u qoladi.

Ipakdan qanday matolar to‘qiladi?

Ch ch *Ch ch*

cha chi che cho chu cho‘ ech ich och uch o‘ch	choy chol chi-roq	cho‘-mich cha-qa-loq chu-mo-li	To‘y-chi Yo‘l-chi Bar-chin

□□□ – □□□

□□ – □□ – □□

□□ – □□□□ – □□

Chumchuq

Chumchuq – kichkina qushcha. Erta-yu kech chirq-chirq qilib sayraydi. U dam olmaydi. Yemish qidirib tinmaydi.

Mehnat qilib topganing –
qand-u asal totganing.

! chayon, childirma, pichoq.

che-lak	**chin-ni**	**Chir-chiq**
chaq-moq	**chi-git**	**Chim-yon**

Charos – chaqqon

Charos dam olish kuni erta turdi. No-nush-ta-dan so‘ng uyni tartibga keltirdi.

Onasi Charosni erkaladi:

– Charosim – chaqqonim.

Bir parcha patir –
Olamga tatir.

Ichi bo‘yoq,
Sirti tayoq.

Osti tosh, usti tosh,
O‘rtasida chandir bosh.

Ninacha bargli archa,
Archa ninasi ancha.

J j

J j

ja	joy	jaj-ji	ja-sur	O-lim-jon
je	jo‘-ja	ja-la	ja-so-rat	An-di-jon
ji				
jo				
ju				
jo‘				
aj				
ij				
uj				

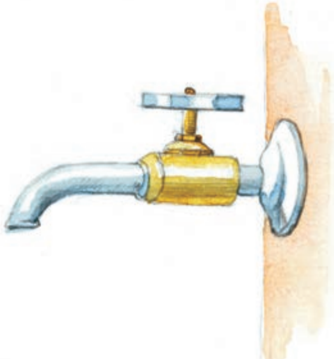

□□□ - □□□

□□ - □□□

Jo‘jalarim

Chiy-chiy,
Jo‘ja qochdi.
Singlim Dono
Tariq sochdi.
Biri sariq,
Birisi oq.
Barcha jo‘ja
Dum-dumaloq.

! jayron, jayra, majnuntol.

jiy-da	**aj-dar**	**Ja-mi-la**
maj-lis	**jur-nal**	**Ja-mol**

Jasurning ahdi

Jasur – tirishqoq bola. U juda ko‘p o‘qiydi. Shuning uchun jum-boq-lar-ni qiy-nalmay yechadi. Jasur katta bo‘lib, ko‘kka uchmoqchi. U osmon sirlarini ochmoqchi.

Olim bo‘lsang,
Olam seniki.

Par > kent
□□□

Nur > obod
□□□

Jalol Jamilni Jalolobodga jo‘natdi.

G‘g‘

g‘a g‘e g‘i g‘o g‘u g‘o‘ ag‘ ig‘ o‘g‘	g‘or g‘al-la g‘a-la-ba	tog‘ bog‘ bog‘-bon	G‘a-ni G‘ay-rat Mar-g‘i-lon

□□□

□□□ - □□

□□□ - □□□

Dangasa bilan G‘ayratli

Dangasa bola: – Bugun o‘ynayman, ertaga o‘qirman, – deydi.

G‘ayratli bola: – Bugun o‘qiyman, ertaga o‘ynarman, – deydi.

Bugungi ishni ertaga qo‘yma.

! g‘uncha, g‘olib, nog‘ora.

Qish

Qish keldi. Oppoq qor yog‘di. Hamma yoq qor bilan qoplandi. Bolalar o‘ynagani tepalikka yig‘ildilar.

G‘ulom bilan G‘ani chanada uchishdi. Marg‘uba chang‘ida uchdi. Guli bilan G‘iyos qorbobo yasashdi.

Qor yog‘di – don yog‘di.

Turg‘unboy tog‘aning traktori tog‘ning tagida turibdi.

Zz *Zz*

za
ze
zi
zo
zu
zo‘
az
ez
iz
oz
uz
o‘z

zar	ziy-rak	o‘z-bek	Zuh-ra
zi-na	zag‘-cha	go‘-zal	A-ziz

□□□ - □□

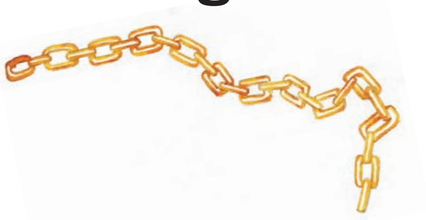

□□□ - □□□

□ - □□□

O‘z tilim

Qonga kirgan sut bilan,
O‘zbek tilim, o‘z tilim.
Ardoqlayman yurt bilan,
O‘zbek tilim, o‘z tilim.

Burro-burro so‘zlayman,
Kelajakni ko‘zlayman.
Istiqbolim, iqbolim,
O‘zbek tilim, o‘z tilim.

! zargar, dorboz, zag‘izg‘on.

Istirohat bog‘i

Mana istirohat bog‘i. Zilola bilan Aziz istirohat bog‘iga bordilar. Ular bog‘da yayrab o‘ynadilar. U yerda arg‘imchoq uchib, dam oldilar.

Istirohat bog‘ida o‘ynaladigan o‘yinlarni ayting.

Vv

Vv

va
ve
vi
vo
vu
vo‘
av
ov

Va-tan
vo-diy
to-vus
to-vuq

Na-vo-iy
Gav-har
Vo-hid
Mav-ju-da

□□ - □□□

Vatanim

Vatan, mening onamsan,
Issiq quchog‘ing.
Olamda yagonamsan,
Aziz tuprog‘ing.
Kelajaging buyukdir,
Yashna doimo.
Vatanim, seni bugun
Tanidi dunyo.

Bulbul chamanni sevar,
Odam – vatanni.

! varrak, chavandoz, olov.

Aka-singil suhbati

Gavhar akasi Sarvarga savol berdi:

– Aka, Vatanimizni nima uchun ona Vatan deb ataymiz?

Sarvar javob qaytardi:

– Vatan – onamiz kabi mehribon. Biz uning bag‘rida voyaga yetamiz. Shuning uchun uni ona Vatan deb ataymiz.

Nodir novvoydan non oldimi,
novvoy Nodirdan novvot oldimi?

X x

X x

xa	xat	pax-ta	Xo-razm	Xo-liq
xe	xa-bar	tax-ta	Jiz-zax	Xur-shi-da
xi	xo‘-roz	gul-xan	Bu-xo-ro	Xay-rul-la

xo
xu
xo‘
ax
ix
ox
ux

□□□

□□□ - □□

□□□ - □□□

Yaxshi bola

Yaxshi bola o‘qishni va mehnatni sevadi. Ozoda va orasta yuradi. Salom va odobni kanda qilmaydi. Vaqtni qadrlaydi. Hammaga yaxshilikni xohlaydi. Yaxshilar suhbatiga intiladi. Yomonlar suhbatidan qochadi.

Bola odobi bilan aziz.

! xona, xazina, taxir.

Xat yozdik biz akamga

Buvim aytib turdilar,
Men xat yozdim akamga:
– Avval buvijonimdan
Salom deb yoz bo‘tamga.
Chiroyli yoz, xushxat yoz,
Qiynalmasdan o‘qisin.
Egallasin, albatta,
Harbiy ilm cho‘qqisin.

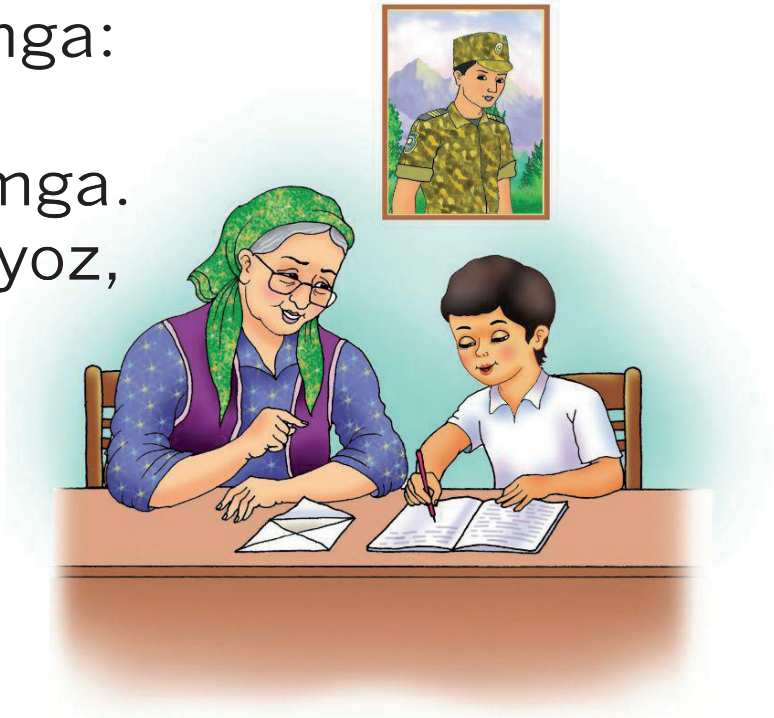

X☐☐☐☐M

Bola xatni qayerga jo‘natdi?

Yaxshi bolalar bajaradigan ishlarni ayting.

F f

Ff

fa fi fe fo fu fo‘ af if of	fil fasl far-zand	of-tob daf-tar pu-fak	shaf-to-li shi-fo-kor mu-ko-fot	Af-zal Za-far G‘a-fur

Fil

Fil deganlari
Shumi?
O‘xshash
Xartumi,
Dumi.
Quloqlari
Shalpaygan,
Peshonasi
Yalpaygan.

fazogir, sharaf, shafqat.

Fur-qat	**Fe-ru-za**	**Fo-rish**
Far-hod	**Fa-zi-lat**	**Far-g‘o-na**
Fo-zil	**Ni-lu-far**	**Za-raf-shon**

Futbol

Fozil, Zafar, Afzal maktabda to‘p o‘ynaydilar. Fozil to‘p tepishni sevadi. U darvozaga uzoq masofadan to‘p kirita oladi. Kelajakda ular futbolchi bo‘lmoqchilar.

Sog‘ tanda – sog‘lom aql.

Sportning qaysi turlarini bilasiz?

’ (tutuq belgisi)

a’-lo	e’-lon	A’-zam
jur’-at	ta’-lim	Ra’-no
sur’-at	mash’-al	Tal’-at

Dono qiz

E’zozani o‘rtoqlari
A’lochi, deb maqtaydilar.
Har so‘zida olam ma’no,
Dono qiz, deb ataydilar.
Ishlarni u jur’at ila,
Toqat bilan ado qilar.
Kattalarga hurmat saqlar,
Kichiklarni izzat qilar.

Sen o‘zingni maqtama,
Seni birov maqtasin.

A’lochi bo‘lish uchun nima qilish kerak?

Sinfdoshlar

Ma’ruf va Ra’no – sinfdosh. Ma’ruf musiqaga qiziqadi.

U to‘garakda o‘zbek kuylarini o‘rganadi. Ra’no qo‘shiqni sevadi. U Vatan haqida qo‘shiq kuylaydi.

Milliy cholg‘u asboblarining nomlarini ayting.

ALIFBO

Aa	Bb	Dd	Ee	Ff	Gg
(a)	(be)	(de)	(e)	(ef)	(ge)
Aa	*Bb*	*Dd*	*Ee*	*Ff*	*Gg*

Hh	Ii	Jj	Kk	Ll
(he)	(i)	(je)	(ke)	(el)
Hh	*Ii*	*Jj*	*Kk*	*Ll*

Mm	Nn	Oo	Pp	Qq
(em)	(en)	(o)	(pe)	(qe)
Mm	*Nn*	*Oo*	*Pp*	*Qq*

Rr	Ss	Tt	Uu	Vv
(er)	(es)	(te)	(u)	(ve)
Rr	*Ss*	*Tt*	*Uu*	*Vv*

Xx	Yy	Zz	O‘o‘	G‘g‘
(xe)	(ye)	(ze)	(o‘)	(g‘e)
Xx	*Yy*	*Zz*	*Õõ*	*G̃g̃*

Sh sh	Ch ch	Ng ng	’
(she)	(che)	(nge)	(tutuq belgisi)
Sh sh	*Ch ch*	*Ng ng*	

Alifboni o'rgandim

Mana endi alifbodan
Chiqib qoldi savodim.
Bag'ishlayman senga, Vatan,
Bor bilimim, sabotim.

Diyorim – hur O'zbekiston
Eng buyuk yurt bo'lajak.
Kutar meni baxtli davron –
Go'zal, porloq kelajak.

Usmon Qo'chqor

Alifbe bayrami

Yaqinda Alifbe bayrami bo'ladi. Bayramda Alisher she'r aytadi. Dilbar, Dono, Farida raqsga tushadilar. Barchamiz o'ynaymiz va quvnaymiz. Chunki hammamiz ravon o'qishni, chiroyli yozishni o'rganib oldik.

Siz Alifbe bayramiga qanday tayyorgarlik ko'ryapsiz?

Archa

Archa-archa, jon archa,
Yaproqlaring ninacha.
Atrofingda yig‘ilib,
Qo‘shiq aytadi barcha.
Salom senga, ko‘k archa,
Qishin-yozin yashnaysan.
Yaproqlaring ninacha,
Yasangansan, go‘zalsan.
Atrofingda aylanib,
Qo‘shiq aytib quvnaymiz.
Har birimiz qo‘l berib,
Yangi yilni qutlaymiz.

Zafar Diyor

1. Yangi yil bayramiga qanday tayyorgarlik ko‘rdingiz?
2. Yangi yilni kim bilan kutib olasiz?

Yangi yil

Rasmga qarab Yangi yil bayrami haqida so‘zlab bering.

MUSTAQIL O‘QISH UCHUN

Do‘stlik

Do‘stlik – po‘lat,
Do‘stlik – olov.
Do‘stlik bilan
Yanchilar yov.

Do‘stlik – quyosh,
Do‘stlik – bu nur.
Do‘sti ko‘plar
Qilar huzur.

Yo‘ldosh Sultonov

Qush qanoti bilan,
Odam do‘sti bilan.

Do‘stsiz boshim –
Tuzsiz oshim.

To‘g‘ri yo‘l

Bir podshoh uch o‘g‘liga boyligini bo‘lib beribdi. Katta o‘g‘il unga binolar qurdiribdi. O‘rtanchasi bog‘ barpo qilibdi. Kichigi otasi bergan boylikni kambag‘allarga tarqatibdi. Buni eshitgan ota:

– O‘g‘illarim to‘g‘ri yo‘l tutibdilar, – debdi.

1. Ertakni qayta hikoya qiling.
2. Otaning boyligini o‘g‘illar nimalarga sarf qilishdi?
3. O‘gillarining qilgan ishini ota nima uchun to‘g‘ri deb bildi?

Gerbdagi Humo qushining aytganlari

Ey, Mustaqil yurt bolasi! Ko‘p yurtlar osmonidan uchib o‘tdim. Sening yurting ertakdagi sehrli yurtlarga o‘xshaydi. Shuning uchun diyoring gerbidan joy oldim. Gerbda men bilan birga paxta, bug‘doy, oy va yulduz bor. Paxta milliy boylikni, bug‘doy qut-barakani bildiradi. Men sen bilan birga bo‘laman.

Ona yurting – oltin beshiging.

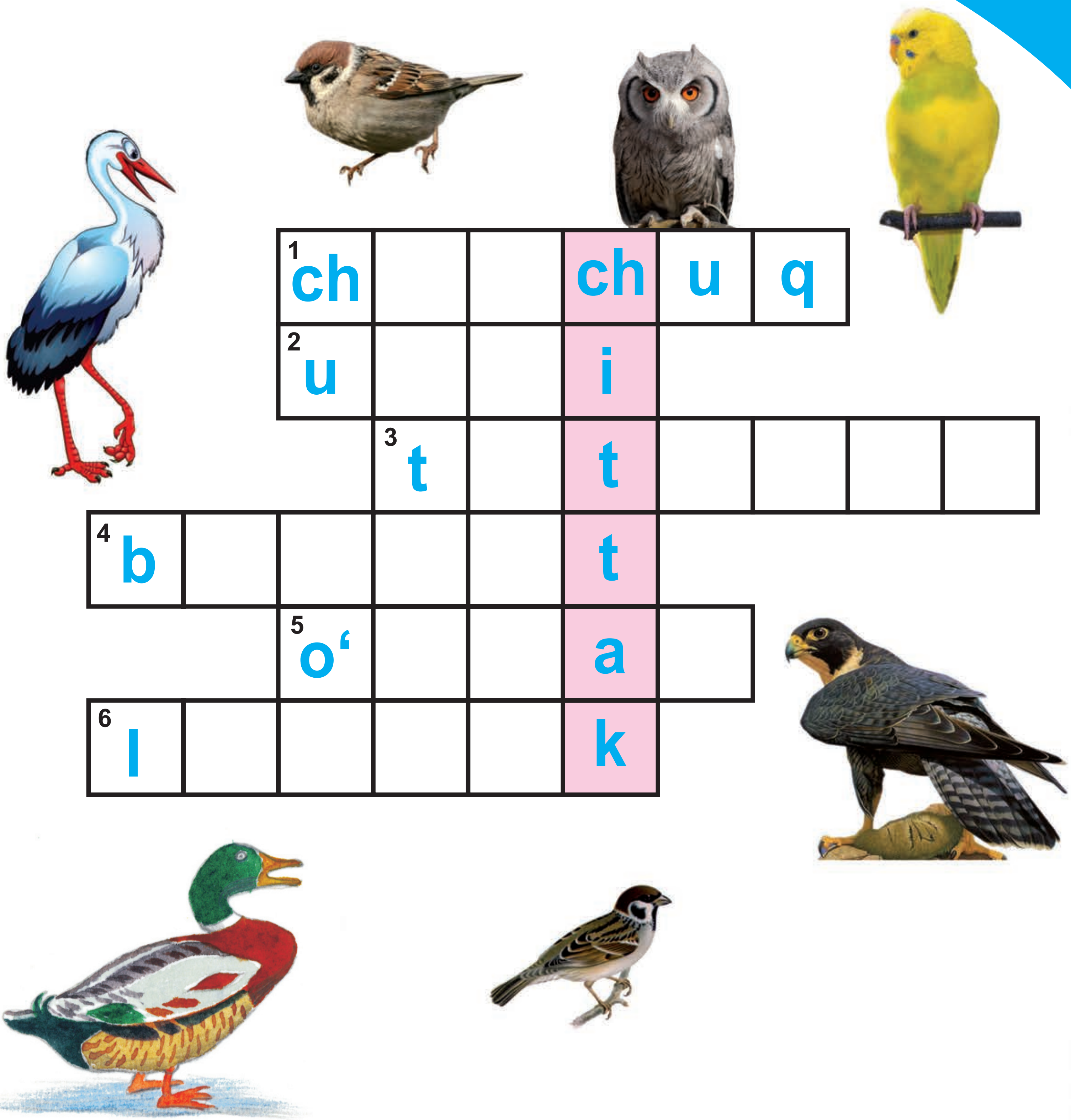

Rasmlarga qarab qushlarning nomini toping. Kataklarni to‘ldiring.

Erkin Vohidov

Qarag‘ay

Bo‘yin cho‘zib
Qarag‘ay
Yon-atrofga
Qaragay.
Der u:
Barcha daraxtdan
Baland akang –
Qarag‘ay.

Terak

Men terakman,
Terakman.
Men hammaga
Kerakman.
Osmon mening yelkamda,
Men olamga tirgakman.

O‘rik

Qantak o‘rik
Otim bor.
Xo‘p mazali
Totim bor.
Mag‘izimga berkitgan
Qantim bor,
Novvotim bor.

Anvar Obidjon

Uzum

Donalarim marjoncha,
Bir boshim naq bir jomcha.
Quritsangiz mayizman,
Dasturxonga fayzman.
Kuzda yeb-yeb to‘yishar,
Qishga osib qo‘yishar.
Boqar shod yosh-qarilar,
Maqtar hatto arilar.

Sabzi

Yupqagina po‘stim bor,
Dalada ko‘p do‘stim bor.
Maqolda ham yoziqman,
O‘sha – «Oltin qoziq»man.
Yotsam yerga qapishib,
Dumginamdan tortishib,
Tashladilar o‘raga...
Salom palov to‘raga!

Makkajo‘xori

Men hammadan yuqori,
Ismim Makkajo‘xori.
Dumbulgina go‘dakcha,
Uxlar ko‘m-ko‘k yo‘rgakda.
Sog‘lom ulg‘ay, jon go‘dak,
Malla soching jingalak.
Seni kutar bolalar
Hamda tovuq xolalar.

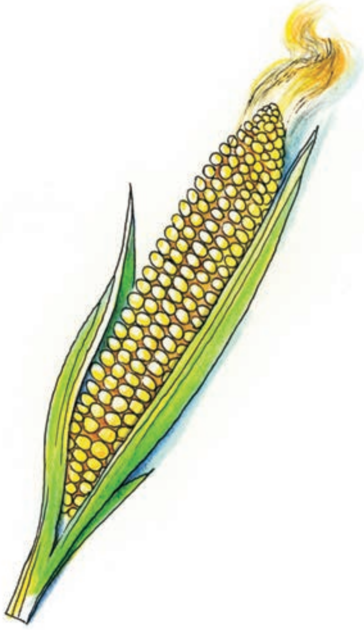

Bo‘ri bilan echki

Bir kuni echki suruvdan chiqqan ekan, och bo‘riga duch kelibdi.

– Seni yeyman! – debdi bo‘ri.

– Meni-ya?

– Ha, seni.

– Rahm qil.

– Rahm qilmayman. Seni butunlayin yutib yuboraman.

– Juda och bo‘lsang, mayli, yeyaqol. Senga rahmim keldi, – debdi echki.

– Yaxshi echki ekansan, – debdi bo‘ri.

– Yana bir yaxshilik qilay: sen qiynalib o‘tirma, og‘zingni ochib tur. Men shundaygina og‘zingga kiraman-qo‘yaman, – debdi echki.

Bu gap bo‘riga ma’qul tushibdi. U og‘zini ochib turibdi. Echki nima qilibdi deng! U tislanib borib bo‘rining og‘ziga shox uribdi. Bo‘ri shu paytdayoq hushidan ayrilibdi.

Bo‘ri hushiga kelib qarasa, hammayog‘i tirnalgan, jag‘i yirtilgan, butun a’zoyi badani qaqshab og‘rir emish. Echkidan esa nom-nishon ham yo‘q emish.

Topishmoqlar

Tunda ko‘rib cho‘g‘ deysan,
Tongda ko‘rib yo‘q deysan.

Tanga-tanga to‘ni bor,
Mittigina ko‘zi bor,
Suzsa suvlar jimirlar,
Qamishlar ham qimirlar.

O‘lgudayin ayyorman,
O‘rmon ichra sayyorman.
Dumim supurgisifat,
Na do‘stim bor, na ulfat.
Meni qilmay ko‘p kulgi,
Nomim to‘g‘ri ayt – ...

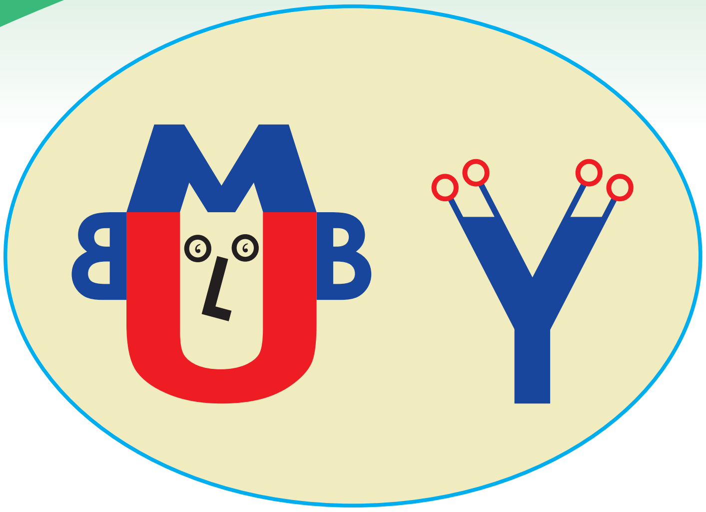

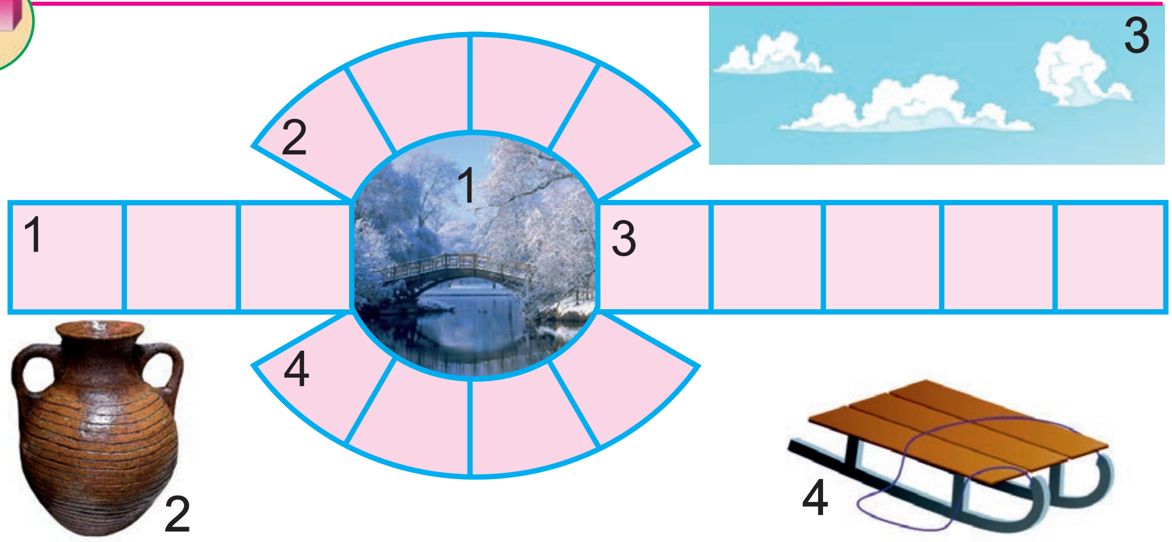

Kichik do‘stlarimga

Vatan agar bo‘lsa bir chaman,
Siz qo‘ynida xandon g‘unchalar.
Ey siz, mening kichik do‘stlarim,
Vataningiz sevar shunchalar.

Kelgusida sizlar bizdan ham,
Yuksaklarga parvoz etarsiz:
Balki chiqib oyning yuziga–
O‘zbekiston naqshin bitarsiz.

Zafar Diyor

A49 Alifbe: Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-sinfi uchun darslik / Mualliflar: R.Safarova, M.Inoyatova, M.Shokirova va boshq. – T.: «Ma’naviyat», 2018. – 80 b.
I. Inoyatova M. II. Shokirova M. III. Shermamatova L.

UO‘K 372.41
KBK 81.2 O‘zb-922

ISBN 978-9943-04-322-0

O‘quv nashri

SAFAROVA ROHAT G‘AYBULLAYEVNA
INOYATOVA MUHAYYO EGAMBERDIYEVNA
SHOKIROVA MAVJUDA RAHIMOVNA
SHERMAMATOVA LAYLO AVAZBOYEVNA

ALIFBE

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-sinfi uchun

Qayta ishlangan 16-nashri

Toshkent «Ma’naviyat» – 2018

Muharrir: **R. Qo‘chqorov**
Badiiy muharrir: **Sh. Sohibov**
Maketning badiiy dizayneri: **P. Annenkov**
Rassomlar: **R. Zufarov, A. Mamajonov, X. Ziyoxonov, N. Agapova, E. Nurmonov, R. Egay, F. Iskandarov**
Texn. muharrir: **T. Zolotilova**
Musahhih: **S. Toshqulova**
Kompyuterda sahifalovchilar: **A. Nurullayev, Sh. Sohibov**

Litsenziya AI № 189, 10-may 2011-yilda berilgan. Bosishga 25.03.2018-yilda ruxsat etildi. Bichimi 60x90 $^{1}/_{8}$. «Gelvetika» garniturasi. Ofset bosma usulida bosildi. Shartli bosma tabog‘i 10,0+0,6 rangli kesma harflar. Nashr 13,85+1,0 rangli vkladish. Adadi 514274 nusxa. Buyurtma № 109.

Original-maket «Ma’naviyat» nashriyotida tayyorlandi. «Ma’naviyat» nashriyoti.
Toshkent. Taraqqiyot 2-berkko‘cha, 2-uy.

“Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida chop etildi.
Toshkent, 100000, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.